Wat is schoolweigering?

Het vooruitzicht om naar school te gaan brengt (of bracht in het verleden) **grote emotionele onrust** te weeg. Deze emotionele onrust of gevoelens van angst kunnen zich op verschillende momenten manifesteren, nl. voordat de leerling naar school moet, maar ook op weg naar school of bij het betreden van de school kunnen deze emoties de leerling parten spelen. Sommige leerlingen weigeren te vertrekken, andere leerlingen keren onderweg terug naar huis. Soms zijn ze aanwezig op school maar heeft dit hen ontzettend veel moeite en energie gekost.

De leerling dreigt in een vermijdingspatroon te vervallen dat kan resulteren tot een deels of volledige afwezigheid. Daarnaast kan de onrust en de weigering zich uitbreiden op andere domeinen (bv. vrije tijd).

Schoolweigering kan zich heel plots of gradueel ontwikkelen tot een moment waarbij de schoolweigering ten volle tot uiting komt. De weigering kan voorafgegaan worden door bv. een schoolafwezigheid omwille van ziekte, een gebeurtenis in de omgeving, maar is geen voorwaarde. Schoolweigering kan ook kaderen binnen een psychiatrische problematiek of ontwikkelingsstoornis (ADHD, PTST, ASS, angststoornis,) De gevoelens van angst kunnen betrekking hebben op alles wat met school te maken heeft, zowel sociaal als prestatiegericht.

De emotionele onrust bij het vooruitzicht naar school te moeten gaan, vertaalt zich in klachten. Deze klachten verminderen/verdwijnen wanneer de leerling thuis mag blijven. De manier waarop de angst tot uiting komt is heel divers:

- Angst kan zich manifesteren in paniek, met heftige emoties en lichamelijke klachten (bv. hyperventilatie). Paniekaanvallen hebben een ingrijpende impact op kind en context, met een risico tot het ontwikkelen van angst voor de paniek, i.e. anticipatieangst, wat de situatie nog complexer maakt.
- Mogelijks hevig verzet bij verdere aandrang tot schoollopen
- Mentale klachten: een negatieve en gelaten stemming, lusteloosheid, zich futloos voelen, het gevoel ‘op’ te zijn, sociaal isolement.

Er is **geen sluitende verklaring** op dit onrustige moment waarom deze jongere niet naar school kan, zeker niet bij aanvang van de problematiek. Zoeken naar en kennen van de oorzaak van het probleem is hierdoor niet vanzelfsprekend, en net daarom niet noodzakelijk om aan de slag te kunnen gaan met de jongere/het gezin. (h)Erkennen dat de jongere/het gezin het moeilijk heeft, door bijvoorbeeld het animatiefilmpje ‘De school is niet mijn vijand’ te laten zien, zorgt voor begrip van beide kanten en is de basis voor verdere zorg en begeleiding.

De leerling is overwegend thuis en de ouders zijn over het algemeen op de hoogte van de (aanhoudende) tegenzin of weigering om naar school te gaan of te blijven. Er is sprake van een complexe relationele dynamiek tussen ouder en kind binnen de context van schoolweigering. De ouders willen enerzijds dat hun kind naar school gaat om o.a. te voldoen aan de leerplicht maar gaan anderzijds het kind vaak in bescherming nemen tegen reacties en/of onbegrip van de omgeving. Daarnaast spelen gevoelens van onmacht en schaamte omdat ze er niet in slagen hun kind op school te krijgen. De emotionele onrust die zich kan vertalen in angst en paniekaanvallen

hebben een ingrijpende impact op het kind en de context wat het beschermingsmechanisme enkel versterkt en moeilijk te doorbreken is.

De leerling en de ouders hebben/hadden (initieel) de (onderliggende) wil om naar school te gaan maar het lukt niet. Naast de 'wil' om naar school te gaan is/was er vaak ook de wil om met schoolse inhouden bezig te zijn. Desondanks slaagt de leerling er niet in de angst te overstijgen. Er is sprake van een onvermogen dat te groot is om dit te doen. Dit onvermogen kan zich op termijn vertalen in een aversie tegenover alles wat met school te maken heeft, inclusief de schoolse inhouden. Waar de schoolweigeraar er eerder niet voor gekozen heeft om niet naar school te gaan, kan dit evolueren naar een bewuste schoolweigering gevoed door negatieve ervaringen. Wanneer de elementen van schoolweigering door de jaren heen dermate afgezwakt zijn en er in de plaats gelatenheid of passiviteit optreedt, wordt dit door de omgeving vaak onterecht gepercipieerd als spijbelen.

<u>Onderscheid met schoolfobie:</u>

Bij wat doorgaans als een fobie beschouwd wordt, zal de angst eerder escaleren in de aanwezigheid van het te vrezen object of situatie (in dit geval de school). De angst blijft aanwezig zolang het te vrezen object of situatie in de nabijheid is. Eens de schoolweigeraar daarentegen op school aanwezig is, vermindert of stopt vaak de emotionele ontreddering. Dit neemt niet weg dat de weigering (onrust) de dag erop zich opnieuw kan voordoen.

<u>Onderscheid met spijbelen:</u>

- Spijbelen wordt vaak geassocieerd met antisociaal gedrag.
- De emotionele onrust m.b.t. de school ontbreekt bij spijbelen. Vooral bij aanvang van de schoolweigeringsproblematiek, waar de emotionele onrust duidelijk aanwezig is, is het onderscheid tussen spijbelen en schoolweigering duidelijk.
- De ouders zijn vaak niet op de hoogte van het ongeoorloofd schoolverzuim.
- Tijdens de afwezigheid op school kan de spijbelaar ook buitenshuis vertoeven.
- School weigerende leerlingen zijn vaak leerlingen met een hoog streefniveau en een goede werkhouding, waarbij ouders waarde hechten aan het naar school gaan om later een opleiding te kunnen volgen. Bij spijbelen zien we leerlingen die meestal niet gemotiveerd zijn voor schoolse zaken en de ouders het belang van naar schoolgaan veelal niet of nauwelijks ondersteunen.

· School weigerende leerlingen hebben een heel sterke band met hun ouders

Bron: https://www.hogent.be/projecten/angst-voor-de-schoolpoort/